

glavno besedo razgrajachi, rokohitrci in sleparji na vseh področjih, od politike, prava in ekonomije do žurnalizma in književniških sestankov in književnih Novin.

Stara zgodba. Oblast in podložništvo. Povsod na svetu stara in hkrati tako ali drugače vedno nova. Zgodba za vse večne čase, zgodba brez konca. Da bo podložništva na Slovenskem te naše čase malo manj, naj pripomorejo ti ustavni amandmaji in za njimi nova slovenska ustava, ki jo je treba začeti delati takoj.

Tone
Pavček

Ustavna dopolnila – korak k ustavi prihodnosti?

Najpoprej:

Ob hrupu in trušču in stopnjevanih pritiskih na slovensko politično vodstvo, pa še posebej, tik pred zasedanjem, na delegate slovenske skupščine, se je zgodilo, kar se je moralo zgoditi: strnjeni kremeniti Slovenci so z navdušenjem, kakršnega ta dopolnila ne zaslužijo, sprejeli spremenjeno ustavo svoje države in z velikim srcem ter malo posluha prvič

zapeli Zdravljico kot svojo novo državno himno. Pri tej enotnosti, za katero imajo zagotovo precej zaslug napačne politične poteze drugačne politične usmeritve v Jugoslaviji, se je mimogrede pozabilo na preprosto resnico, da v celoti vzeto, ustavna dopolnila v svojem vsebinskem jedru še daleč niso popolna in ne taka, ki bi zadovoljevala sodobno, tudi slovensko, lakoto po pravici, demokraciji, političnih in državljanskih svoboščinah, ki bi, preprosto rečeno, kar se da popolno zaščitila posameznika in njegovo narodno skupnost pred samovoljo oblasti. Je že tako, da v času napadov in ob občutenju ogroženosti postane obrambna moč silovitejša, osredotočena na poglobitvo, na obrambo celote, ne da bi pri tem mogla misliti na podrobnosti in na slepa, gluha mesta v tej celoti. Nekako tako je bilo tudi s temi dopolnili. Zdaj prihaja na dan ponovno zanimanje za vsebinske pomenljivosti tega ali onega člena, te ali one formulacije in že se kažejo tudi prve razpoke v čustvujoči enotnosti ob sprejemanju dopolnil. Člen o volitvah v družbeno politični zbor, se pravi misel o prihodnjem resničnem političnem pluralizmu in o zanj primernih volitvah, kaže na tako razpoko, a tudi na več. Na to, da so tu ustavna dopolnila korak, rečemo lahko uspešen korak, k moderni ustavi slovenske družbe prihodnosti, a ta družba zagotovo še zdaleč ne bo in ne bi smela biti v znamenju kakšnega monolitno enotnega sistema enoznačnosti, a normalna civilna družba, v kateri se različni interesi usklajujejo v iskanju najboljših poti za blaginjo vseh državljanov.

In še:

Vsekakor pa bi bilo napačno in krivično, če ne bi teh ustavnih dopolnil k slovenski ustavi imenovali pridobitev v občutenju in uveljavljanju slovenske državnosti, suverenosti slovenskega naroda in za bolj pravi in resnični federalizem. Čeprav nekoliko drži očitek, da so bila ta dopolnila pretežno naravnana v osmišljanje in uzakonitev državnosti, narodnih pravic in da je ostajal posameznik, državljan te slovenske države, nekako v ozadju, bo le res, da sta ohlapnost slovenske državnosti in pomanjkanje realne državo-

tvorne ideje od nekdaj in zato neprestano zatekanje k formuliranju in formiranju nekakšne slovenske državnosti potiskala voz ustavnih dopolnil predvsem v to smer. In tudi: prav od tod je vel najmočnejši val nasprotovanj. Zagotovo so poleg običajnih političnih špekulacij, ki jim vedno prav pride hegemonistični in centralistični horuk zoper manjšinsko drugačnost, botrovale temu nasprotovanju okoliščine o odgovornosti vsake federalne enote za svoj razvoj, na novo definirani in v tem predvsem slovensko določilo o ekonomski suverenosti Slovenije. Ob tem se križajo različni realni interesi posameznih federalnih enot, a tudi lomijo različni koncepti našega gospodarskega, družbenega in političnega razvoja. Kajti: pod besedo socializem ne vidimo več vsi istega sivega policijskega sistema in tudi ne istega socialnega družbenega projekta od včeraj. Sedanja slovenska ustava je s temi dopolnila, pa četudi si je prihranila odpravo svetega dela ustave za prihodnjic, vendarle že dala slutiti, da naj bi bil v novem modelu neke prihodnje socialno odprte družbe v ospredju človek, ki ni vijak v službi sistema, a je sistem v službi človeka.

In za konec:

Reakcija na slovenske ustavne spremembe po Jugoslaviji? Bila je v znamenju čiste reakcije. Končno imamo še polna ušesa vso noč trajajočih, na hitro sklicanih sej najvišjih državnih in partijskih organov in njihovih besed, ki so bile vse prej kot besede razumevanja in tovariškega prepričevanja. Namesto razumevanja osnovnih naravnih pravic vsakega bitja, vsakega naroda, vsake človeške skupnosti, da suvereno odloča o sebi in o svoji prihodnosti, sta zvenela okrog nas hrup in trušč, so donele trobente vojaške enotnosti, parade visokoletečih fraz o ogroženosti in razbijanju Jugoslavije, padale so žalitve in grobosti, klevete in psovke vse z enim samim namenom – pokoriti in ponižati, zastrašiti in utišati če že ne udušiti glas Slovenije in njeno, k svobodi in demokraciji naravnano politično misel. Zagotovo ni bilo tistih šest ali sedem »spornih« amandmajev vzrok, da sta letela na nas žveplo in ogenj in so resno grozili z izrednim stanjem. Končno je trajalo naše pisanje ustave poldrugo leto, vse od ne preveč modro in suvereno sprejetih dopolnil k zvezni ustavi, to novoustavno pisanje pa je bilo vsem na očeh. Vmes se je v državi dogajalo ljudstvo, so se rušili zakoniti organi oblasti, sprejemali smo ustave pod tanki in streli in v izrednem stanju in glej – nikomur ni prišlo na misel, da bi zaradi tega skliceval kakršenkoli odločujoč forum, kaj šele, da bi bil kdo obsodil tako nepravno in nedemokratsko početje. Ne, bilo je vse v znanem preizkušenem receptu: menjanje naše ustave je naša zadeva, pokoritev neposlušnih na jugu je naša zadeva (in žal skupni jugoslovanski račun), netenje nacionalne mržnje v narodno mešanih okoljih je le skrb za naše sonarodnjake, medtem ko je najmanjša, najtišja slovenska beseda, recimo že zgolj o jeziku, separatizem, kontrarevolucija, razbijanje Jugoslavije. A kaj bi se čudili: v veljavi so pač dvojna merila, kot sta na politični sceni dve politični opciji. Kaže, da je slovenska, ki se z muko, a tudi z neomajno voljo trudi na poti iz boljševizma, napoti drugi, partijsko centralistični in državno hegemonistični. A pot je zagotovo samo ta, ven iz ruševin zlaganega socializma, k resnici življenja. Samo na tej poti lahko ne ostanemo, a pridemo v sedlo, zagotovo pa ne končamo pod kopiti!